

Sygn. akt III Ca 1775/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lutego 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Andrzej Dyrda (spr.)

Sędziowie: SO Krystyna Hadryś

SR (del.) Ewa Buczek - Fidyka

Protokolant Aleksandra Sado-Stach

po rozpoznaniu w dniu 11 lutego 2015 r. na rozprawie sprawy

z wniosku H. K. i E. K.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Jastrzębiu Zdroju

z dnia 24 lipca 2014 r., sygn. akt I Ns 1261/13

postanawia:

1. **oddalić apelację;**

2. **zasądzić od wnioskodawców solidarnie na rzecz uczestnika postępowania kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.**

SSR (del.) Ewa Buczek - Fidyka SSO Andrzej Dyrda SSO Krystyna Hadryś

Sygn. akt III Ca 1775/14

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy H. K. i E. K. wnioskiem z 15 listopada 2013r. wnieśli o ustanowienie za wynagrodzeniem służebności przesyłu na należącej do nich nieruchomości opisanej w księdze wieczystej KW Nr (...) Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju, na rzecz uczestnika postępowania (...) SA w K. i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

Uczestnik postępowania (...) Spółka Akcyjna w K. wniósł o oddalenie wniosku oraz o zasądzenie na swą rzecz kosztów postępowania podnosząc zarzut zasiedzenia w dobrej wierze służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, która to służebność zwiększa użyteczność nieruchomości, na której siedzibę ma uczestniczka postępowania, dla której Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...) oraz nieruchomości na której znajduje się Główny Punkt Zasilania P. opisanej w KW nr (...) Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju.

Pismem z dnia 17 lutego 2014r. wnioskodawcy sprecyzowali, iż za ustanowienie służebności domagają się przyznania im wynagrodzenia w kwocie 80.000 zł oraz ustanowienia służebności przesyłu na 10 lat.

Postanowieniem z dnia 24 lipca 2014r. Sąd Rejonowy w Jastrzębiu Zdroju oddalił wniosek oraz zasądził od wnioskodawców solidarnie na rzecz uczestnika kwotę 257 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Orzeczenie to poprzedził ustaleniem, że wnioskodawcy E. K. i H. K. są właścicielami nieruchomości położonej w J., opisanej w KW Nr (...) Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju, którą nabyli umową z dnia 19 kwietnia 1994r. od Skarbu Państwa - Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Nieruchomość ta od 1946r. do chwili sprzedaży jej wnioskodawcom stanowiła własność Skarbu Państwa.

Przez nieruchomość wnioskodawców przebiega fragment napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 20 kV oraz jest posadowiony słup.

Urządzenia te zostały wybudowane i połączone najpóźniej w 1977r. ze stacją transformatorową R. I. nr (...), która to linia zasila tę stację.

Urządzenia elektroenergetyczne na nieruchomości wnioskodawców stanowią obecnie własność uczestnika postępowania i były eksploatowane od tego czasu nieprzerwanie przez jego poprzedników prawnych, to jest przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...), w skład którego wchodził, (...) SA w G. a obecnie przez uczestnika postępowania. Zakład (...) z dniem 1 stycznia 1989r. z mocy prawa uzyskał odrębną od Skarbu Państwa osobowość prawną i stał się samodzielnym przedsiębiorstwem, które przejęło składniki posiadanego mienia.

Urządzenia na nieruchomości wnioskodawców są powiązane funkcjonalnie i systemowo co najmniej od 1984r. z Głównym Punktem Zasilania P. położonym na nieruchomości opisanej w KW Nr (...) Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju znajdującej się w użytkowaniu wieczystym uczestnika.

Uczestnik postępowania jest użytkownikiem wieczystym nieruchomości opisanej w księdze wieczystej KW Nr (...) Sądu Rejonowego w Gliwicach, na której posadowiony jest stanowiący jego odrębną własność budynek będący jego siedzibą.

Mimo wezwania uczestnika do zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu do jej zawarcia nie doszło.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że wniosek nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż uczestnik postępowania wykazał, iż posiada uprawnienia do korzystania z urządzeń posadowionych na nieruchomości wnioskodawców skuteczne wobec właścicieli tej nieruchomości.

Sąd Rejonowy, wskazując że określona w art. 305² § 2 k.c. służebność przesyłu stanowiąc nową instytucję prawną weszła w życie w dniu 3 sierpnia 2008r., jednak zwrócił uwagę, że przed tą datą możliwym było (i nadal jest) nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Sąd wskazał, że posadowienie określonych urządzeń na danym gruncie wpływa pozytywnie lub negatywnie na wartość nieruchomości zwiększając jej wartość lub ją zmniejszając, przy czym w sytuacji, gdy posadowienie na danym gruncie budynków i urządzeń przesyłowych, które powiązane są funkcjonalnie z urządzeniami na nieruchomości obciążonej pośrednio wpływa też na zwiększenie użyteczności nieruchomości władnącej.

Na podstawie wyników postępowania dowodowego, Sąd stwierdził, że pomiędzy urządzeniami posadowionymi na nieruchomości wnioskodawców oraz urządzeniami stanowiącymi Główny Punkt Zasilania P. istniał stały i nieprzerwany związek funkcjonalny co najmniej od 1984r. Funkcjonowanie przedsiębiorstwa energetycznego polega na przesyłaniu i dystrybucji energii elektrycznej napowietrznymi liniami energetycznymi, stanowiącymi składnik tego przedsiębiorstwa.

W dalszej części, powołując się na treść art. 292 k.c., art. 352 § 1 k.c. i art. 172 k.c., Sąd Rejonowy stwierdził dopuszczalność nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej związanej z posadowieniem na cudzym gruncie urządzeń wskazanych w art. 49 k.c., a skutek w postaci zasiedzenia następuje z upływem czasu określonego w ustawie (odpowiedniego dla dobrej i złej wiary). Wskazał, że zgodnie z art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c. istotny

dla przyjęcia dobrej lub złej wiary posiadacza służebności jest moment objęcia nieruchomości w posiadanie. Sąd uznał, że poprzednik prawny uczestnika, był w dobrej wierze, gdy rozpoczął posiadanie w zakresie odpowiadającym służebności. Uzyskał je od właściciela nieruchomości w okolicznościach wywołujących przeświadczenie o uprawnieniu do korzystania z nieruchomości w takim zakresie.

Sąd ustalił, że urządzenia na nieruchomości wnioskodawców zostały wybudowane i połączone najpóźniej w 1977r. ze stacją transformatorową R. I. nr (...), która to linia zasila tę stację. W tym czasie nieruchomość stanowiła własność Skarbu Państwa. Wybudowane urządzenia weszły w skład przedsiębiorstwa państwowego i po ich wzniesieniu pozostawały do jego dyspozycji. W dacie wzniesienia linii Skarb Państwa - ówczesny właściciel nieruchomości oraz jednocześnie inwestor i właściciel linii - godził się na zajęcie swoich nieruchomości w zakresie niezbędnym do wzniesienia urządzeń i późniejszej ich eksploatacji. Sąd uznał, z uwagi na zasadę jednolitej własności państwowej, że nie wymagało to decyzji, czy też umowy cywilnoprawnej. Zakres dysponowania zajętych gruntami odpowiadający treści służebności - nie uległ zmianie z chwilą uzyskania z dniem 1 lutego 1989r. przez przedsiębiorstwo państwowe z mocy prawa odrębnej od Skarbu Państwa osobowości prawnej oraz po uzyskaniu przez niego, na podstawie ustawy z dnia 29 września 1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz przepisów określających ustrój majątkowy państwowych osób prawnych, własności składników mienia państwowego znajdujących się dotychczas w jego zarządzie, w tym linii; nie był też w żaden sposób kwestionowany przez właściciela. Niemniej jednak, Sąd uznał, że z chwilą nabycia odrębnej od Skarbu Państwa własności ("uwłaszczenia") przedsiębiorstwo państwowe powinno mieć świadomość, że grunty, nad którymi przebiega linia nie są jego własnością, co nie jest jednak tożsame z wiedzą o braku uprawnienia do korzystania z tych gruntów w dotychczasowym zakresie. Sposób i zakres korzystania z gruntów, jak też konieczność takiego korzystania w związku z celem działalności przedsiębiorstwa nie uległy zmianie.

Sąd zwrócił również uwagę, że właściciel zajętych nieruchomości w żaden sposób nie podważał tego prawa, ani zakresu posiadania i nie ingerował w nie. Poprzednik prawny uczestnika miał zatem uzasadnione podstawy do przeświadczenia, że posiadanie jest zgodne z wolą właściciela i wynikającym z niej uprawnieniu do korzystania z nieruchomości w dotychczasowym zakresie. Sąd uznał, że każde z kolejnych przekształceń wiązało się z przejściem ogółu praw i obowiązków poprzednika. Na skutek przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę prawa handlowego wstąpiła ona we wszystkie prawa i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa. Akt komercjalizacji, dokonany przez organ państwowy także nie skutkowało jakimikolwiek działaniami właściciela dla uregulowania, czy zmiany istniejącej sytuacji prawnej i faktycznej nieruchomości zajętych pod linię, która nadal pozostawała w dyspozycji nowopowstałej spółki wraz z niezakłóconym korzystaniem z nieruchomości Skarbu Państwa. Z kolei nabycie przez uczestnika zorganizowanej części przedsiębiorstwa wiązało się z kontynuacją tak ukształtowanego posiadania.

Sąd wskazał, że przed dniem 1 października 1990r. niemożliwe było zasiedzenie nieruchomości państwowych. Dopiero z tym dniem, wobec uchylecia art. 177 k.c. (przez art. 1 pkt 34 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321: dalej: ustawa zmieniająca) dopuszczalne stało się ich zasiedzenie. Nieruchomość opisana we wniosku mogła być przedmiotem zasiedzenia od 1 października 1990r. skoro związek funkcjonalny pomiędzy urządzeniami posadowionymi na nieruchomości wnioskodawców a Głównym Punktem Zasilania P. powstał najpóźniej w 1984r. W efekcie, biorąc pod uwagę dobrą wiarę poprzedników prawnych uczestnika, Sąd uznał, że zasiedzenie nieruchomości przez uczestnika postępowania nastąpiłoby najpóźniej w 2010r.

Sąd wskazał, że wnioskodawcy obciążeni w tym zakresie ciężarem dowodu z art. 6 k.c. nie wykazali, by w czasie biegu terminu zasiedzenia wystąpiły okoliczności, które wstrzymały rozpoczęcie biegu terminu lub spowodowały jego zawieszenie, ewentualnie przerwały bieg terminu wymaganego do stwierdzenia zasiedzenia. Bez znaczenia jest, że wnioskodawcy w okresie początkowego okresu biegu terminu przedawnienia nie byli właścicielami nieruchomości, gdyż czynności podejmowane przez ich poprzednika lub też brak jakichkolwiek działań mających na celu przeszkodzenie w korzystaniu z nieruchomości, powodują skutki również dla ich następców.

W konsekwencji tego co wskazał powyżej, Sąd oddalił żądanie wniosku, a o kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c..

Apelację od tego orzeczenia wnieśli wnioskodawcy zarzucając błędne przyjęcie, iż w przedmiotowej sprawie doszło do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, w tym błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy, prowadzące do przekonania Sądu, iż uczestnik postępowania dokonywał zasiadywania nieruchomości w dobrej wierze.

Na tych podstawach wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego oraz zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację, uczestnik postępowania wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd pierwszej instancji prawidłowo zakwalifikował roszczenie wnioskodawców przyjmując za podstawę prawną swego rozstrzygnięcia normy prawne zawarte w art. 292 k.c., art. 352 § 1 k.c. i art. 172 k.c., a następnie prawidłowo ustalił wszystkie okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd ten w sposób należyty i przekonujący uzasadnił swoje rozstrzygnięcie. Poczynione ustalenia dotyczące okoliczności faktycznych mają podstawę w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, który w zakresie dokonanych ustaleń jest logiczny i wzajemnie spójny, natomiast informacje zawarte w poszczególnych źródłach dowodowych nawzajem się uzupełniają i potwierdzają, przez co są w pełni wiarygodne. Ustalenia te Sąd Okręgowy przyjmuje za własne.

Sąd Okręgowy nie ma wątpliwości, że stosowanie art. 292 k.c. w związku z art. 172 § 1 k.c. i art. 285 § 1 i 2 k.c. jako podstawy prawnej nabycia w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008r. służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego było zasadnym. Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że Sąd Najwyższy w dniu 22 maja 2013r., w sprawie III CZP 18/13, podjął uchwałę stwierdzającą, że przed wejściem w życie art. 305¹- 305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, co stanowiło odpowiedź na pytanie prawne zadane przez tutejszy sąd w oparciu o art. 390 k.p.c.

Art. 292 k.c. stanowi, iż służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. W świetle art. 352 § 1 k.c., art. 292 i art. 172 k.c. możliwość nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie może być kwestionowana. Przepisy te określają możliwości nabycia przez zasiedzenie także służebności gruntowej związanej z posadowieniem na cudzym gruncie urządzeń, o których stanowi art. 49 k.c., wskazując na przesłanki tego nabycia, jak i podmioty, na rzecz których stwierdzenie nabycia służebności przez zasiedzenie może nastąpić. Możliwość zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu została potwierdzona w orzecznictwie Sądu Najwyższego (postanowienie z dnia 4 października 2006 r. II CSK 119/06).

Wskazany wyżej art. 172 § 1 k.c. stanowi, iż posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie). Natomiast z § 2 tego przepisu wynika, że po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze.

Z okoliczności niniejszej sprawy jednoznacznie wynika, iż posiadanie służebności przez uczestnika postępowania było posiadaniem w dobrej wierze, gdyż urządzenia na nieruchomości wnioskodawców zostały wybudowane w czasie, kiedy nieruchomość ta stanowiła własność Skarbu Państwa, po czym, urządzenia weszły w skład przedsiębiorstwa państwowego i po ich wzniesieniu pozostawały do jego dyspozycji.

Sąd Okręgowy nie podziela jedynie ustaleń poczynionych przez Sąd Rejonowy w przedmiocie daty zasiedzenia. Zwrócić należy, że pomimo, że z dniem 1 października 1990r. na mocy ustawy z dnia 28 lipca 1990r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny został uchylony art. 177 k.c., który wykluczał nabycie własności przez zasiedzenie nieruchomości stanowiącej własność państwową, oraz art. 128 k.c. wyrażający zasadę jednolitej własności państwowej, to jednak wskazane zmiany prawne nie spowodowały przekształcenia uprawnień przysługujących państwowym osobom prawnym do będącej w ich zarządzie własności ogólnonarodowej. Przekształcenie te nastąpiło na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464) która weszła w życie w dniu 5 grudnia 1990r. Z tym też dniem nastąpiło „uwłaszczenie” majątkiem nieruchomym, czego skutkiem było przekształcenie jego zarządu w odniesieniu do urządzeń energetycznych w posiadanie odpowiadające treści służebności przesyłu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2014r., II CSK 551/13). Zatem dopiero z tym dniem zaczął biec termin zasiedzenia służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu. Zasiedzenie zatem nastąpiło z dniem 6 grudnia 2010r.

Sąd Okręgowy podziela również ustalenia Sądu Rejonowego, że dla oceny dobrej lub złej wiary, decydujący jest moment objęcia w posiadanie, co nastąpiło w dniu 5 grudnia 1990r. Skoro wejście w posiadanie nastąpiło na podstawie wskazanej powyżej ustawy, przy uwzględnieniu również tej okoliczności, że Skarb Państwa stanowił organ założycielski poprzednika prawnego uczestnika postępowania, nie mogło ulegać wątpliwości, że uczestnik postępowania był w dobrej wierze.

Z przytoczonych powyżej względów apelacja podlegała oddaleniu w oparciu art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Wobec ewidentnej sprzeczności interesów wnioskodawców i uczestnika postępowania, o kosztach postępowania odwoławczego, Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 520 § 2 k.p.c. w związku z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 13 § 2 k.p.c. i art.108 § 1 k.p.c. Koszty te ustalono w oparciu o § 2 ust. 1 i 2 w związku z § 7 pkt 3 i § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz.U. z 2013r. poz. 490).

SSR (del.) Ewa Buczek - Fidyka SSO Krystyna Hadryś SSO Andrzej Dyrda